Pauliina Penttilä
TIO / TDL

Liikenne- ja viestintävaliokunta

LVM:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi HE 175/2025 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 175/2025 vp). Liikenne- ja viestintäministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

E-evidence-asetuksella tehostetaan toimivaltaisten viranomaisten rajat ylittävää pääsyä sähköiseen todistusaineistoon. Direktiivissä säädetään nimettyjen toimipaikkojen nimeämisestä ja laillisten edustajien nimittämistä koskevista yhdenmukaisista säännöistä sähköisten todisteiden keräämiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eurooppalaisista esittämismääräyksistä ja eurooppalaisista säilyttämismääräyksistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä ja laki nimettyjen toimipaikkojen nimeämistä ja laillisten edustajien nimittämistä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä sähköisten todisteiden keräämiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan sääntelyyn ei varsinaisesti esitettäisi muutoksia, mutta esityksessä ehdotetaan Liikenne- ja viestintävirastolle alla tarkemmin käsiteltävää viranomaistehtävää. Ministeriö pitää esityksessä valittuja sääntelyratkaisuja pääasiassa perusteltuina. Ministeriö on valmistelun aikana tuonut kuitenkin esiin, että esitetyn kaltaiset rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyvät tehtävät eivät luontevasti sovi Traficomille.

Esityksen mukaan eurooppalaisen esittämismääräyksen ja eurooppalaisen säilyttämismääräyksen antamiseksi toimivaltaisia viranomaisia Suomessa olisivat pääsääntöisesti esitutkintaviranomaiset. Syyttäjä tai tuomioistuin vahvistaisi määräykset. Suomeen tulevien määräysten täytäntöönpanomenettelyssä toimivaltainen viranomainen olisi pääsääntöisesti poliisi, mutta myös oikeusviranomaisten läsnäolo menettelyssä olisi tarvittavilta osin varmistettu. Seuraamusten määräämisen osalta toimivaltainen viranomainen olisi Poliisihallitukseen perustettava seuraamuskollegio.

Esityksen mukaan unionissa palveluita tarjoavan palveluntarjoajan, joka on Suomeen sijoittautunut tai tarjoajaa palveluita Suomessa olisi nimettävä toimipaikka tai tapauksen mukaan laillinen edustaja. Direktiivin mukaisena keskusviranomaisena toimisi esityksen mukaan Liikenne- ja

viestintävirasto, joka vastaisi myös seuraamusmaksun määräämisestä. Keskusviranomaisen tehtävän on varmistaa, että direktiiviä sovelletaan johdonmukaisella ja oikeasuhtaisella tavalla.

Keskusviranomaisen tehtävät muodostuvat esityksen mukaan yhteistyöstä komission ja muiden jäsenmaiden valvontaviranomaisten kanssa, seuraamusmaksujen määräämisestä sekä palveluntarjoajien neuvonnasta (s. 112). Tehtävänä ei vaikuteta erikseen mainittavan palveluntarjoajien ilmoitusten vastaanottoa tai käsittelyä, mikä lienee tehtävän keskeinen sisältö. Esityksessä ei ole kyetty arvioimaan keskusviranomaiselle tulevien yhteydenottojen tai muutoin tehtävään liittyvien toimien määrää. Esityksessä ei ole arvioitu niiden yritysten määrää, jotka kuuluisivat keskusviranomaisen valvontaan. Esityksessä todetaan, että E-evidence-säännösten soveltamisalaan kuuluvien unionissa palveluita tarjoavien palveluntarjoajien piiri on laaja (s. 112).

Esityksen mukaan direktiivin mukaisen keskusviranomaistehtävästä seuraisi pääasiassa henkilöstöresursseista aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Esityksessä arvioidaan yllä mainitusta kolmesta tehtäväkokonaisuudesta seuraavan yhteensä 1,5–3 henkilötyövuoden vaikutukset.

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistelun aikana tuonut esiin, että esitetyn kaltaiset rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyvät tehtävät eivät luontevasti sovi Traficomille. Traficomille ei kuulu muita sähköisten todisteiden hankkimista koskevia tai sitä tukevia tehtäviä, eikä sillä ole roolia todisteiden hankkimista koskevissa menettelyissä. Kuten esityksestä käy ilmi, muina vaihtoehtoina valmistelussa on arvioitu keskusviranomaistehtävän osoittamista Poliisihallitukselle tai Keskusrikospoliisille.

EU:n digi-, data- ja kybersääntely lisääntyy nopealla tahdilla, ja samoin näistä säädöksistä johtuvat viranomaistehtävät lisääntyvät. Liikenne- ja viestintäviraston budjettirahoitukseen on kuluvalla hallituskaudella kohdistettu noin 17 prosentin säästö, samalla kun virastolle on osoitettu merkittävä määrä uusia tehtäviä ilman vastaavaa lisärahoitusta. Liikenne- ja viestintäviraston toiminta on jo nykyisellään erittäin tiukasti mitoitettua, ja olemassa olevat resurssit kohdennetaan lakisääteisiin ydintehtäviin. Liikenne- ja viestintäministeriö on arvioinut, että toimeenpantavasta EU:n digi-, data- ja kybersääntelystä seuraa Liikenne- ja viestintävirastolle 82,5 henkilötyövuoden edestä resurssivaikutuksia. Näistä vain 26,5 henkilötyövuodelle on saatu rahoitusta, jolloin loput tehtävistä (56 htv) tulee hoitaa nykyisillä tuottavuusohjelman mukaan vähenevillä resursseilla. Luku ei sisällä nyt käsiteltävästä esityksestä aiheutuvia resurssitarpeita.

Myös eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on kiinnittänyt huomiota Liikenne- ja viestintäviraston resursseihin ja ilmaissut huolensa siitä, onko Liikenne- ja viestintäviraston mahdollista hoitaa kaikkia lakisääteisiä tehtäviään asianmukaisella tavalla. Valiokunta on eri hallitusten esitysten kohdalla kiinnittänyt huomiota siihen, että uuden lainsäädännön myötä Liikenne- ja viestintävirastolle säädetään uusia tehtäviä. Liikenne- ja viestintävirastolle ei kuitenkaan ole osoitettu resursseja näiden uusien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Liikenne- ja viestintävirasto on todennut joutuvansa priorisoimaan tehtäviään. Tämä johtaa muun muassa siihen, että kyberturvallisuustyön tason on arvioitu laskevan (LiVM 19/2025 vp).

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että rikosoikeudellisiin menettelyihin tai todisteiden hankintaan liittyvien tehtävien tulisi säilyä pääasiassa lainvalvontaviranomaisten tehtävinä, eikä niitä jatkossa tulisi esittää Liikenne- ja viestintävirastolle. Liikenne- ja viestintäviraston sopivuutta keskusviranomaiseksi on esityksessä perusteltu osin sillä, että Liikenne- ja viestintävirastolla on digiympäristön tuntemusta (s. 128). Koska digitalisaatio on laajasti yhteiskunnan eri sektoreita koskettava megatrendi, tulisi myös kaikkien viranomaisten kyetä reagoimaan

digitalisaatiokehitykseen ja päivittää osaamistaan muutoksen edellyttämällä tavalla. Komission mukaan noin 85 prosenttia rikostutkinnoista perustuu nyt lainvalvontaviranomaisten kykyyn saada digitaalista tietoa.[1] Siten liikenne- ja viestintäministeriö pitää olennaisena, että myös lainvalvontaviranomaisten ja rikosoikeudellisista menettelyistä vastaavien viranomaisten tulee kehittää ja päivittää digialan ja sen sääntelyn tuntemusta tehtäviään vastaavalla tavalla.

[1] 1 EU:n sisäisen turvallisuuden strategia ProtectEU, saatavilla https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025PC0148.